

Proslava ob kulturnem prazniku
Ankaran, 5. 2. 2026

Govor podžupanje Barbare Švagelj

Cenjeni gostje, Ankarančanke in Ankarančani, spoštovani vsi prisotni, dobrodošli na nocojšnji slovesnosti ob dnevu kulture.

Distinti ospiti, cari ancaranesi e non, benvenuti all' odierna celebrazione della giornata della cultura.

Dober mesec nazaj smo za seboj pustili leto, ki bo zelo verjetno večini svetovnega prebivalstva ostalo v spominu kot pregovorno annus horribilis. In če se po jutru dan pozna, tudi letos ne moremo upati na konkretno izboljšanje. Po svetu divja rekordno število vojn, v naši bližini smo v živo spremljali in še spremljamo v eni državi genocidno, v drugi pa zavojevalsko vojno za pridobitev ozemlja. Nejeverni opazujemo popolno razgradnjo demokratičnih sistemov v najmočnejši državi sveta, ki jo velik delež posnemovalcev želi izvajati tudi v Evropi in drugod po svetu. Humanitarnih kriz ne štejemo več. Vsem tem procesom je skupno nekaj, čemur lahko brez zadržkov rečemo zlo. Izvor vseh teh dogajanj je namreč sla po prevladanju ene skupine ljudi nad drugo, po uničenju tistih, ki mislijo, verujejo ali preprosto živijo drugače, in neskončen pohlep lastnikov kapitala, ki iščejo načine, kako bi svoje obsceno bogastvo še povečali na račun tistih, ki ga s svojim delom ustvarjajo.

Žal tudi v Sloveniji nismo imuni na to in se nam dogaja, da se na javnem dogodku pojavijo nacistični simboli, da se obuja fašistična in nacistična ideologija, nekaznovano se širi sovražni govor, napada in grozi se drugačnim in nenašim. In nenazadnje je mogoče izsiliti referendum, s katerim se zavrne zakonske spremembe, ki bi omogočile, da se vrhunskim umetnikom in kulturnikom zagotovi dostojen dodatek k pokojnini kot priznanje za njihovo dolgoletno delo na podlagi strokovnih meril. Referendumska kampanja, ki smo ji bili priča slabo leto nazaj, je razkrila neslutene globine prostaštva, nedostojnosti in ponižanj, ki so jih zmožne nekatere skupine v naši državi in so jim bili prepuščeni kulturniki in umetniki. Tovrstni napadi nas spominjajo na neke druge čase, ko se je preganjalo vse, kar ni bilo po godu oblasti, med drugim takrat z grozljivim izrazom poimenovano izrojeno umetnost.

Da se zgodovina žal ponavlja, zelo hitro spoznamo tudi ob branju poezije Srečka Kosovela, čigar 100. obletnico smrti letos obhajamo. Misli in spoznanja, ki jih je v svojih delih tako mojstrsko ubesedil, bi bile lahko napisane tudi danes in verjetno prav nihče ne bi prepoznal časovne razlike. Njegov genij je še bolj osupljiv, ko postavimo njegovo ustvarjanje v kontekst njegove starosti oz. bolje rečeno mladosti.

To, kar je filozofinja Hannah Arendt prepoznala kot izvor zla, ki je v prejšnjem stoletju povzročilo neslutene zločine - pomanjkanje mišljenja in razmišljanja - je Srečko Kosovel izrazil v svojih pesmih. A zdi se, da kljub neslutenemu napredku človeške misli in enormnemu kopičenju znanja v preteklih desetletjih ne Hannah Arendt ne Srečka Kosovela še danes ne razumemo.

Kultura in umetnost sta najbolj svobodni obliki človekovega ustvarjanja, predvsem pa spodbujata razmišljanje in empatijo. Zato sta gromozanski trn v peti oboževalcem avtoritarnosti in sovražnikom vsega, kar ni naše ali po naše, tu je izvor gneva, ki se iz teh logov stresa nanje. Kultura in umetnost gradita skupnost in samozavest, s tem pa rušita moč avtoritarcev in kapitala. Naša dolžnost je, da vsak po svojih zmožnosti kulturo in umetnost, še toliko bolj pa vse, ki ju ustvarjajo, podpiramo in branimo. Le tako bomo ubranili skupnost in svobodo vseh in vsakogar.

Sostenere e difendere la cultura e l'arte, ma soprattutto gli artisti con tutte le nostre forze e il dovere di noi tutti. Perché è solo con la cultura che riusciremo a difendere la comunità e la libertà di tutti.

Lep praznik kulture želim vsem vam. Vi auguro una bellissima festa della cultura ed una buona serata.

Hvala, grazie.